

Coriomeris scabricornis, een nieuwe wants voor Nederland (Heteroptera: Coreidae)

BEREND AUKEMA & DIK HERMES

AUKEMA, B. & D. J. HERMES, 1992. *CORIOMERIS SCABRICORNIS* NEW TO THE DUTCH FAUNA (HETEROPTERA: COREIDAE). - *ENT. BER., AMST.* 52 (7): 95-97.

Abstract: The coreid *Coriomeris scabricornis* is recorded for the first time from The Netherlands. It was found at three localities in the southeastern part of the country, where it lives under *Medicago lupulina* on bare sandy soil. Biological and distributional notes of the species are given.

B. Aukema, Plantenziektenkundige Dienst, Postbus 9102, 6700 HC Wageningen.
D. J. Hermes, Drossaardstraat 24, 5663 ER Geldrop.

In Midden-Europa komen vier soorten van het geslacht *Coriomeris* voor: *C. alpinus* (Horváth), *C. denticulatus* (Scopoli), *C. hirticornis* (Fabricius) en *C. scabricornis* (Panzer) (Günther & Schuster, 1990). *Coriomeris alpinus* is een montane soort, die in het betreffende gebied alleen in de Alpen voorkomt (Wagner, 1966) en *C. hirticornis* is een zuidelijke soort, die in Oostenrijk de noordgrens van haar areaal bereikt (Franz & Wagner, 1961). *Coriomeris denticulatus* komt in geheel Midden-Europa voor en voor *C. scabricornis* geldt met uitzondering van het noordwestelijke deel hetzelfde. In Engeland en Ierland komt alleen *C. denticulatus* voor (Stichel, 1957-1962). Uit Nederland was tot dusverre ook alleen *Coriomeris denticulatus* bekend (Aukema, 1989).

Op een excursie van beide auteurs in de omgeving van Roermond op 20.vii.1991 sleepte de laatste tegen de schemering op het industrieterrein Kitskensberg (Roermond-Oost) een tweetal vrouwtjes van een kleine grauw- tot grijsbruine *Coriomeris*. Nader onderzoek ter plekke was op dat moment niet meer mogelijk. Uit aanvullende vangsten van de eerste auteur op 27.vii en 3.viii.1991 bleek echter dat we te maken hadden met een omvangrijke populatie van *Coriomeris scabricornis* (fig. 1). Ook larven werden in groot aantal aangetroffen. De twee enige exemplaren van *Coriomeris* in de collectie van de tweede auteur, verzameld op 17.iv.1987 in Nijmegen (leg. D. J. Hermes)

Fig. 1. *Coriomeris scabricornis*, mannetje, Roermond, 27.vii.1991, leg. et coll. B. Aukema (foto: Th. Heijerman, Wageningen) (schaallijn 1 mm).

bleken vervolgens ook tot *C. scabricornis* te behoren. Het ruderaal terrein waar zij gevangen waren, was sindsdien echter behoorlijk verruigd. Desalniettemin slaagden de auteurs er op 31.vii.1991 nog in om naast een aantal exemplaren van *C. denticulatus* een vrouwtje van *C. scabricornis* te vinden (coll. B. Aukema). Op beide vindplaatsen werd *C. scabricornis* exclusief aangetroffen onder hopklaver (*Medicago lupulina* L.). Een ruderaal terrein langs de Rijnsoever in Arnhem-Zuid leverde vervolgens onder vrijwel identieke omstandigheden als bij Roermond en Nijmegen (hopklaver en droge, kale zandbodem) een derde populatie op (17.viii.1991, 7 ♂♂, 12 ♀♀ en talrijke larven, leg. B. en R. Aukema).

Revisie van Nederlands materiaal van *Coriomeris* uit de collecties van het Zoölogisch Museum, Amsterdam, het Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden, de vakgroep Entomologie van de Landbouwwuniversiteit, Wageningen (inclusief de collectie Cobben), de Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen en van J. H. Woudstra, Zaandam, leverde ove-

rigens slechts *C. denticulatus* op. Fig. 2 geeft een overzicht van de vindplaatsen van deze soort in Nederland.

Coriomeris scabricornis (fig. 1) onderscheidt zich van *C. denticulatus* door de geringere grootte (7,5-9,0 mm), de afwijkende kleur (grijs- tot grijsbruin in plaats van roodbruin), de mannelijke genitaliën en vooral door het ontbreken van de lange afstaande beharing op de sprietten (Wagner, 1966; Stichel, 1957-1962). Ook de doorns aan de binnenzijde van de achterdijen (naast een aantal kleine twee grote doorns bij *C. denticulatus* en één bij *C. scabricornis*) en de vorm en plaats van de doorns op het pronotum vormen een bruikbaar identificatiekenmerk (Wagner, 1951, 1966).

Coriomeris scabricornis is een droogteminnende soort, die vooral op zandbodem voorkomt. Volgens Stichel (1957-1962) komt ze hoofdzakelijk op *Trifolium*-soorten (hazepootje (*T. arvense* L.), incarnaatklaver (*T. incarnatum* L.)) en andere Papilionaceae voor, maar incidenteel zou ze ook op *Artemisia* sp. en struikheide (*Calluna vulgaris* (L.) Hull) te vinden zijn. Wagner (1966) vermeldt haar van onder kruiden, met name klaversoorten (*Trifolium* sp.). Bij warm weer bleken de volwassen dieren veel te vliegen, zodat zeker niet alle verblijfplanten tevens waardplanten zijn!

De volwassen dieren overwinteren (volgens Stichel (1957-1962) ook op *Pinus*) en larven zijn aangetroffen van juni tot augustus (Wagner, 1966).

Coriomeris scabricornis is een Euraziatische soort, die bekend is uit Finland, Zuid-Zweden, Denemarken, Duitsland, Nederland (fig. 2), België, Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië, Zwitserland, Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Joegoslavië, Albanië, Griekenland, Bulgarije, Polen, de Baltische staten, Rusland, Turkije, Turkestan, Siberië en China (Coulianos & Ossiannilsson, 1976; Stichel, 1957-1962). In België werd *C. scabricornis* slechts viermaal aangetroffen, te weten één keer in de provincie Namen (Dinant, 1945) en driemaal in de provincie Luxemburg (Arlon, 1879; Rodenhof, 1879 en Ruetten-Grandcourt, 1977) (Bosmans, 1977). Uit Luxemburg is de soort tot dusverre niet bekend (Reichling, in litt. 1981). Een mel-

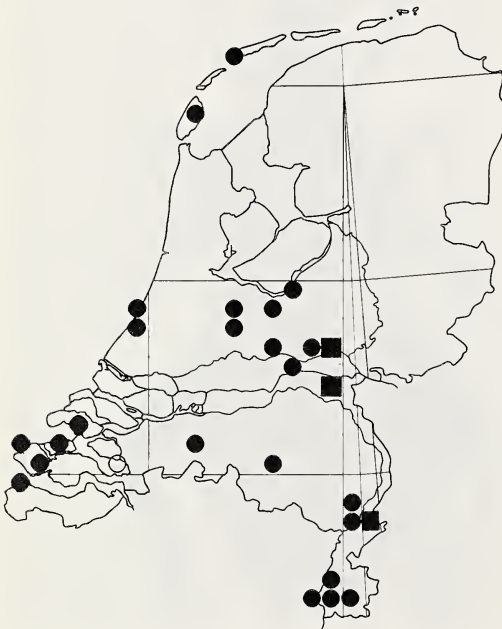

Fig. 2. Verspreiding in Nederland van *Coriomeris denticulatus* (stippen) en *C. denticulatus* en *C. scabricornis* (vierkantjes).

ding uit de omgeving van Keulen dient bevestigd te worden (H. J. Hoffmann, persoonlijke mededeling).

De drie tot dusver bekende Nederlandse vindplaatsen hadden alle een tijdelijk, ruderaal, karakter. Ze lagen bovendien langs drukke verkeersaders: respectievelijk een spoorlijn (Nijmegen), een weg (Roermond) en een rivier (Arnhem). Gelet op deze omstandigheden en gezien het goede verbreidingsvermogen van *C. scabricornis* lijkt het zeer aannemelijk dat deze fraaie coreide ook elders in ons land op zandige grond onder hopklaver kan worden aangetroffen.

Dankwoord

De auteurs danken J. H. Woudstra (Zoölogisch Museum, Amsterdam), G. J. Rozeboom (Vakgroep Entomologie, Landbouwniversiteit Wageningen) en J. van Tol (Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden) voor inzage in de door hen beheerde collecties.

Literatuur

- AUKEMA, B., 1989. Annotated checklist of Hemiptera-Heteroptera of The Netherlands. – *Tijdschr. Ent.* 132: 1-104.
- BOSMANS, R., 1977. Voorkomen van de Belgische wantsen. III. Coreoidea Reuter. – *Biol. Jb. Dodonaea* 45: 40-50.
- COULIANOS, C.-C. & F. OSSIANNILSSON, 1976. Catalogus Insectorum Sueciae. VII Hemiptera-Heteroptera. 2nd Ed. – *Ent. Tidskr.* 97: 135-173.
- FRANZ, H. & E. WAGNER, 1961. Hemiptera Heteroptera. In: *Die Nordost-Alpen im Spiegel ihrer Landtierwelt* 2: 271-401. Universitätsverlag Wagner, Innsbruck.
- GÜNTHER, H. & G. SCHUSTER, 1990. Verzeichnis der Wanzen Mitteleuropas (Heteroptera). – *Dt. ent. Z., N.F.* 37: 361-396.
- STICHEL, W., 1957-1962. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen. II. Europa (Hemiptera Heteroptera Europaea)* 4: 1-838.
- WAGNER, E., 1951. Die Artberechtigung von *Coriomeris alpinus* Horv. (Hem. Het. Coreid.). – *Mitt. schweiz. ent. Ges.* 24: 183-189.
- WAGNER, E., 1966. Wanzen oder Heteropteren. I. Pentatomorpha. – *Tierw. Dtl.* 54: i-iv, 1-235. Fischer, Jena.

Geaccepteerd 5.xii.1991.